

**„KATOLIKUS KIRÁLY APOSTOLI JOGAI? A MAGYAR KIRÁLYI
FŐKEGYÚRI JOG
(1417–1918)**

Az előadás magyar nyelvű összefoglalója elolvasható [itt](#), az előadás teljes angol szövege pedig [itt](#). Kevés olyan, a királyság megalapításától a 20. századig húzódó kérdése van a magyar historiográfiának, amely annyi vitát váltott volna ki aktuális politikai érdekek mentén, mint a magyar királyok főkegyúri joga. Az előadás a 15.-től a 20. századig kísérte figyelemmel e sajátos katolikus államegyházi – és a nemzetközi tudományosság számára gyakorlatilag ismeretlen – jelenség fejlődését. Az angol mintával párhuzamosan a magyar egyházszervezet tényleges feje már a 15. századi konciliarizmus időszakától kezdődően a magyar király volt. Az állami ellenőrzés a Habsburgok magyar trónra kerülésével, a magyar és császári korona perszonáluniójával tovább erősödött. A pápaság centralizációs igényeivel, valamint a protestantizmussal szemben az uralkodói patronátus fő védelmezője a dinasztia mellett a magyar episzkopátus volt. A magyar prelátusok az investitúra-harc előtti időkre visszanyúló történeti, teológiai évekkel támogatták a magyar uralkodók egyházfőségét. A mindinkább abszolutista jellegű állami felügyelet szakrális ideológián nyugodott, melyet a 18. század derekára hosszas viták után Róma is elfogadott, de csak erősen korlátozott formában. XIV. Benedek pápa (1740–1758) csupán a mindenkori magyar király *rex apostolicus* címének használatához járult hozzá. Magyarországon 1918-ig, IV. Károly lemondásáig az összes püspöki, apáti és préposti, valamint káptalani javadalmat a király adományozta, a kinevezésekbe az Apostoli Szentszéknek hivatalos beleszólása nem volt, üresedés esetén a jövedelmeket az állam kezelte, a prelátusok a királyi kinevezés után azonnal elfoglalták tisztségüket. *In spiritualibus* azonban nem függetlenedtek Rómától, a pápai bullákat, ha késlekedve, illetve hiányosan is, megszerezték, a liturgikus és belső egyházfegyelmi rendelkezéseket – amennyiben az uralkodói *placetum regium* megengedte kihirdetésüket –

betartották. A főkegyúri jognak köszönhetően számos egyházi forrást közcélokra fordítottak. Például az úgynevezett Vallásalap (*Fundus religiosus*) alkalmazása esetében egyértelműen modernizációs jellegű funkcionalitás mutatható ki. A pápaság, a kánonjog felfogása szerint az állami ellenőrzés csupán a mindenkori uralkodó személyéhez köthető privilégium volt. IV. (Habsburg) Károly (1916–1918) lemondása, majd a királyság 1946-os megszűnését követően a magyar állam egyre kevesebb formális és informális befolyást tudott gyakorolni a katolikus egyházszerkezett felett. A monarcha és a monarchia megléte egy meghatározó szegmensben erősítette a magyar állam szuverenitását. A király, majd a királyság eltűnése egy továbbra is fennálló monarchia, a pápai állam közvetlen hatalmi befolyásának visszatérését eredményezte 500 év után Magyarországon. A kérdés mindazonáltal nemcsak a magyar állam szuverenitásának érvényesülése, hanem az állam és egyház szétválasztása, valamint a kánonjog szempontjából is értékelendő.